

Istoria Bisericii Baptiste

Spre deosebire de alte miscari religioase, miscarea baptista nu isi poate identifica un intemeietor unic, asemenea lui Martin Luther, Zwingli, John Calvin sau John Wesley. Unii istorici il socotesc pe John Smith un astfel de intemeietor. Nu se cunoaste data si locul nasterii lui in Anglia. A studiat la Christ College, Cambridge, intre 1594-1598, dupa care a slujit ca preot in Biserica Anglicana pâna in anul 1606, când a trecut de partea puritanilor separatistilor. In 1608 s-a mutat in Olanda, din cauza persecutiei declansate de casa regala impotriva separatistilor. A fost primul care s-a autobotezat in 1609 si apoi i-a botezat si pe alti 36, cu care a format prima biserica baptista. A murit in Amsterdam in 1612. Numele de baptisti a aparut ca o porecla data in batjocura de cei carora li se parea caraghios ca oamenii in toata firea sa faca atâta caz de importanta botezului. Exista trei teorii cu privire la sursa din care s-a desprins miscarea baptista: teoria succesiunii neintrerupte, teoria inrudirii anabaptiste si teoria derivarii din separatistii englezi.

1. Succesiunea neintrerupta

Una din cele mai populare teorii istorice este aceea ca bisericile baptiste au existat in toata istoria bisericii, de la botezarea lui Isus in Iordan de catre Ioan Botezatorul-Baptistul si pâna astazi. Aceasta teorie sustine ca doar baptistii poseda adevarata mostenire de credinta si ca ei au pastrat-o de la inceput. Desi ei n-au folosit numele de baptisti, membrii acestor grupari ar fi fost identice cu bisericile baptiste de astazi. Aceasta teorie poseda doua defecte majore. Intâi, ea nu poate fi atestata cu date istorice. Marturiile de credinta specifice montanistilor, novatienilor, donatistilor, paulicienilor, valdenzilor, albigenzilor (catharilor), lolarzilor si husitilor contin o intreaga serie de doctrine si practici care nu pot fi identificate cu specificul credintei practicate de baptisti. Desi unele din aceste grupari au impartasit convingeri baptiste (autoritatea suprema a Bibliei, credinta personala necesara primirii botezului, autonomia bisericii locale, preotia universala etc), celelalte articole de credinta si unele practici nu pot fi incadrate in specificul baptist. In al doilea rând, teoria succesiunii neintrerupte, declara tot restul crestinatatii istorice drept o miscare apostata, lucru inadmisibil. Sustinuta la sfîrsitul sec.19 si la inceputul sec.20, teoria succesiunii neintrerupte a fost astazi abandonata.

2. Inrudirea anabaptista

O a doua teorie sustine ca baptistii se trag, direct sau indirect, din anabaptisti (aripa radicala a Reformei din sec.16). Din gruparea anabaptista au facut parte fratii elvetieni, huteritii si menonitii (adeptii lui Menno Simon). Teoria are o puternica confirmare in dovezile istorice. Desi n-au preluat in intregime doctrinele teologiei anabaptiste (mai ales in ceea ce priveste pacifismul si non-rezistenta, depunerea juramântului, interdictia de a ocupa un oficiu public si anumite detalii legate de natura intruparii), baptistii sec.17 au continuat teologia credinciosilor care au primit botezul doar ca urmare a unei marturisiri personale de credinta in Isus Cristos, a preotiei celor din banci si a libertatii religiei scoase de sub controlul statului si reasezata sub autoritatea unica a constiintei.

3. Separatistii din Anglia

Cea mai raspândita teorie este ca baptistii se trag din separatistii englezi exilati in Olanda. Acesti puritani separatisti ajunsesera la convingerea ca biserica anglicana este dincolo de posibilitatea unei intoarceri la credinta si practica crestina adevarata si ca este mai bine ca cei ce cred Biblia sa se separe de viata bisericii oficiale patronata de rege. In felul acesta, miscarea baptista este definita peste tot ca o dorinta de separare a celor ce vor sa se intoarca la invatatura Noului Testament, de bisericile traditionale, anchilozate in forme si datini eclesiastice. Separarea s-a facut atunci când biserica istorica a refuzat apelul de intoarcere la Biblie si a emis acte normative care i-au declarat pe baptisti eretici. Separatistii baptisti au aparut pe fondul unei alte separari. Anglicanii se separasera de Biserica romano-catolica pe vremea lui Henry VIII, cel care a avut sase neveste. Când s-a despartit de prima dintre ele, Caterina de Aragon, papa de la Roma l-a excomunicat pentru divort. Scos din fire, Henry VIII a poruncit Parlamentului sa taie legaturile care legau Biserica Angliei de papalitate (1543). Aceasta despartire a Bisericii Angliei (anglicana) de Biserica Romano-Catolica trebuia sa fie doar o iesire de sub autoritatea eclesiastica, nu si o renuntare la practica sau invatatura catolica. Henry VIII s-a autodeclarat singurul suveran al Bisericii Angliei, dar a incredintat conducerea administrativa a Bisericii Angliei in mâinile arhiepiscopului de Canterbury. In campania sa anticatolica, Henry a desfiintat toate manastirile si a confiscat toate averile Bisericii Romano-Catolice. Moralitatea si spiritualitatea crestinismului din Anglia nu s-au imbunatatit insa cu nimic, ci chiar au deczut. Dupa câteva încercari de reformare din interior, puritanii englezi, adepti ai unei intoarceri la spiritul si litera Noului Testament, au devenit separatisti.

Care este legatura baptistilor cu biserica primelor saizece secole ?

Baptistii nu trebuie sa se grabeasca sa condamne drept apostate bisericile crestine istorice care au amestecat crezul scriptural autentic cu credinte si practici din sfera pagânismului. O analiza a celor sapte biserici amintite in cartea Apocalipsei (socotite de exegeti drept ilustratii ale perioadelor istorice caracteristice prin care trece biserica pâna la revenirea lui Cristos) ne va ajuta sa vedem ca Dumnezeu nu renunta chiar asa de usor la bisericile care nu mai sunt cum le-a vrut el. O simpla lectura a crezurilor bisericilor crestine de-a lungul veacurilor va dovedi ca, in ceea ce priveste continutul biblic, ele sunt aproape la fel cu marturiile de credinta ale baptistilor de astazi. In loc sa le antagonizam, ar fi mult mai bine daca am vedea biserica baptista si bisericile istorice raspândind astazi concomitent cunostinta despre Cristos in istorie. Ar fi folositor sa remarcam ca nici Cristos si nici apostolii nu ne-au lasat o invatatura clara despre limita peste care o biserica trebuie considerata apostata. Nu stim cât de mult trebuie sa se indeparteze o grupare crestina de la idealurile si practica Noului Testament pentru ca sa fim indreptatiti sa nu o mai consideram biserica. Credem ca orice biserica unde este proclamata Evanghelia, are in ea samânta necesara pentru dobândirea vietii divine prin nastere din nou. Avem mult mai multe lucruri comune cu celelalte biserici crestine, decât au ele comun cu ateismul, iudaismul, mahomedanismul, hinduismul sau confucianismul.

In ce consta specificul credintei crestine baptiste ?

In esenta convingerilor lor, baptistii isi trag seva din crestinismul istoric, cu ajustarile pe care le-a adus Reforma. Cu toate ca au fost influentati de curente teologice contemporane, baptistii si-au facut un titlu de cinste din a se numi popor al cartii, adoptând Biblia drept unica si absoluta sursa de autoritate in crez si practica. Un al doilea principiu preluat de la Reformatori este preotia universala a credinciosilor, supranumit si responsabilitatea individuala in fata lui Dumnezeu. Tabelul de mai jos contine cartea celor

patru libertati cardinale ale separatistilor (puritanilor), deveniti baptisti (prin etapa olandeza si prin sosirea lor pe meleagurile Americii).

Libertatea sufletului

Noi credem in preotia universala a tuturor credinciosilor, in libertatea si responsabilitatea oricarui om de a sta direct in fata lui Dumnezeu, fara impunerea unui anumit crez si fara interpunerea vreunui cleric sau guvern.

Libertatea Bibliei

Noi credem in autoritatea Bibliei. Credem ca Biblia, sub directa autoritate a lui Isus Cristos, este esentiala in viata fiecarui credincios si in viata bisericii. Sustinem libertatea fiecarui crestin de a interpreta si aplica Biblia dupa calauzirea personala pe care o primeste din partea Spiritului Sfint.

Libertatea bisericii

Noi credem in autonomia bisericii locale. Credem ca bisericile baptiste sunt libere, sub autoritatea lui Isus Cristos, sa hotarasca cine poate fi primit in biserică si cine sa fie cei care o conduc, sa hotarasca formele de inchinare si metodele de lucru, sa ordoneze pe aceia pe care-i crede inzestrati de Spiritul Sfânt cu daruri pentru slujire si sa decida când si cu cine sa colaboreze in activitatea largita a trupului spiritual al bisericii lui Cristos.

Libertatea religioasa

Noi credem in libertatea religioasa, libertatea pentru religie si in libertatea fata de religie. Orice om este liber sa imbratiseze si sa practice o anumita religie sau sa refuze orice forma de credinta religioasa. Suntem adeptii unei totale separari intre Biserica si Stat.

In ciuda asemanarilor cu protestantismul reformei, baptistii sunt astazi o miscare distincta si, istoric, separata. Una din cauzele pentru care baptistii s-au despartit de protestanti a fost refuzul de a-si insusi invatatura despre magistratii bisericii. In general, protestantii Reformei sunt avocati ai bisericilor teritoriale, suportate si protejate de Stat, incorporând sub disciplina lor intreaga populatie si aducându-i pe noii nascuti intre membrii ei, prin botezul copiilor. In contrast cu practicile protestante, dar in acord cu convingerile anabaptistilor si menonitilor, baptistii insista asupra faptului ca in Biserica nu se poate intra decât in mod voluntar, negând astfel valoarea botezului copiilor, autoritatea bisericii asupra intregii populatii dintr-un anumit teritoriu si orice forma de constrângere a constiintei care s-ar putea naste din unirea Bisericii cu Statul. Aceasta pozitie ii aseaza pe baptisti ca precursori si gruparii asa-numitelor biserici de credinciosi sau de pocaiti. In acelasi timp, aceasta pozitie a fost samânta din care s-au nascut toate formele moderne de civilizatie. Toate statele lumii civilizate nu mai au biserici de Stat, ci ingaduie cetatenilor sa-si manifeste dreptul la libera alegere a convingerilor in domeniul religiei.

De ce exista mai multe feluri de baptisti ?

Chiar daca au atâtea lucruri comune, multimea de biserici baptiste raspândite in toate tarile lumii civilizate cunoaste o mare varietate in specificul crezului si in manifestare. Miscarea baptista contemporana poate fi impartita in trei curente majore: baptistii ecumenici, baptistii evanghelici conservatori si baptistii fundamentalisti.

1. *Baptistii ecumenici* tolereaza un mare spectru de convingeri, mergând de la cele mai conservative pâna la cele mai liberale. Ei accepta membralitatea deschisa (fara frecventarea consecventa a serviciilor divine), manifesta un interes deosebit pentru pace si pentru respectarea drepturilor omului in tarile lumii, au tendinta de a fi mai degraba liberali in probleme legate de moralitate si de ordine sociala si, asa cum le arata si numele, sunt foarte militanti pentru unirea tuturor bisericilor crestine din lume si a tuturor celorlalte forme de spiritualitate religioasa in miscarea ecumenica.

2. *Baptistii evanghelici* conservatori sunt grupul cel mai numeros si activeaza sub un cadru de referinta teologic conservator, proclamând imperativul unui inalt standard de moralitate, atât individual, cât si in sfera publica. In problematica sociala, ei sunt aliati fortelor conservatoare care pun accent pe responsabilitatea individului in fata societatii si pe valorile muncii, cinstei si harnicie. Cu toate ca multe astfel de biserici coopereaza in plan local sau international cu alte biserici cu convingeri asemanatoare, baptistii evanghelici se pronunta impotriva ecumenismului mondial, pe care-l denunta drept o periculoasa forma de compromitere a adevărului crestin.

3. *Baptistii fundamentalisti*, militeaza activ impotriva teologiei liberale, au tendinta de a fi dispensationalisti si premilenisti in teologie, adopta un standard inalt de moralitate, si sunt gata sa duca spiritul separatist la extrem, trecând de la separarea de Stat la o anumita nuanta de separare fata de societate. Ei au vederi profund conservatoare in sfera activitatii publice si nu sunt gata de colaborare decât cu alte biserici fundamentaliste sau cu biserici evanghelice conservatoare. In cazul din urma insa, fundamentalistii rup orice fel de cooperare in clipa in care simt ca o astfel de biserică intretine legaturi si cu biserici considerate liberale. Baptistii aflati in cea de a doua si cea de a treia categorie pun un accent deosebit pe activitati misionare, atât in tara de bastina, cât si peste hotare. Bineinteles ca exista biserici baptiste care se incadreaza undeva intre gruparea evanghelica si gruparea fundamentalista. Totusi, majoritatea bisericilor baptiste din lume se incadreaza distinct intr-una din cele trei categorii mentionate.

Tendinte contemporane Paradoxal, cea mai mare amenintare la adresa identitatii distincte a baptistilor nu vine nici de la miscarea ecumenica si nici din cauza persecutiei din partea bisericilor nationale majoritare (cu exceptia bisericilor baptiste aflate in fostele tari comuniste, unde, in democratiile imature, bisericile istorice cauta sa-si recapete statutul de biserică nationala, cu statut privilegiat si cu pretentii de protectie si suport din partea Statului). In tarile democratice si pluraliste, pericolul care-i paste pe baptisti este acela ca incep sa nu se mai deosebeasca de alte biserici evanghelice conservatoare. Si iata de ce: samânta pusa de Reforma si de separatistii sec.17 a incoltit in secolele care au urmat si a dus la aparitia unor biserici profund evanghelice in crez si in manifestare. Din dorinta de a colabora masiv cu aceste biserici la evanghelizarea comunitatii si a lumii, pe alocuri, bisericiile baptiste au inceput sa scoata din numirea lor oficiala numele de baptista. In conditiile unei extraordinare mobilitati sociale, populatia sec.20 tinde sa creeze un sat global, in care multe din distinctiile traditionale, daca nu vor disparea cu desavârsire, cel putin se vor estompa, pierzându-si din semnificatia initiala. Marele numar de crestini care au iesit din structurile bisericilor istorice formeaza, in acest secol informatic, biserici ale comunitatii, in care Biblia este studiata si respectata cu aceiasi ardoare care a caracterizat crestinismul primelor secole. Tradusa in majoritatea limbilor de circulatie, Biblia nu mai este astazi apanajul exclusiv al clericilor, ci a iesit din nou in arena publica, adunând in jurul ei o noua generatie.